Pohde
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue

Asiantuntijalausunto
9.9.2025
PPHVA-2025-16865

Eduskunta
Sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

Asia: KAA 2/2025 vp Oulaskankaan sairaalassa tulee mahdollistaa ympärivuorokautinen perusterveydenhuollon päivystys
Viite: Asiantuntijapyyntö 3.9.2025

Asiantuntijalausunto

Tiivistys

Väestöpohjan, pitkien etäisyyksien, palveluiden saatavuuden, yhdenvertaisuuden sekä hoitoketjujen toimivuuden perusteella Pohde pitää Oulaskankaan perusterveydenhuollon ympärivuorokautista päivystystä perusteltuna ja välttämättömänä.

Taustaa

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella (Pohde) on tehty hyvinvointialueen ensimmäisinä vuosina merkittäviä rakennemuutoksia. Hyvinvointialueen aloittaessa alueella oli kaksi yhteispäivystävää sairaalaa (Oulun yliopistollinen sairaala ja Oulaskankaan sairaala) sekä kaksi ympärivuorokautista perusterveydenhuollon päivystystä (Raahe ja Kuusamo).

Raahen ympärivuorikautinen perusterveydenhuollon päivystys on päättynyt 31.12.2024 ja tilalle on tullut kiirevastaanotto vuoden jokaisena päivänä klo 22 asti. Oulaskankaan sairaalaan profiilia on merkittävästi muutettu. Oulaskankaan sairaala oli aiemmin yhteispäivystävä sairaala ja vaativan kirurgian keskus (esim. tekonivelkirurgia), sairaalassa oli erikoissairaanhoidon vuodeosastoja sekä kuvantamisen ja laboratorion palveluja. Muutoksen myötä Oulaskankaan sairaalasta on muodostunut merkittävä akuuttihoidon keskittymä. Sairaalassa on kuvantamisen ja laboratorion palveluja, erikoissairaanhoidon poliklinikkatoimintaa, päiväkirurgista leikkaustoimintaa ja perusterveydenhuollon akuuttiosastoja. Oulaskankaan sairaalassa on ollut 1.4.2025 lähtien ympärivuorikautinen perusterveydenhuollon päivystys. Nykylainsäädännön mukaisesti tämä päivystys on päättymässä 30.9.2025 ja lokakuun alusta lähtien Oulaskankaalla on tarkoitus järjestää kiirevastaanotto vuoden jokaisena päivänä klo 8–22.

Pohteen selkeä tahtotila on ollut, että Oulaskankaan sairaalassa olisi ympärivuorokautinen perusterveydenhuollon päivystys. Pohteen aluevaltuusto on 29.10.2024 päättänyt, että Oulaskankaan sairaalasta kehitetään alueen akuuttihoidon keskittymää ja että Oulaskankaan sairaalassa järjestetään jatkossa perusterveydenhuollon ympärivuorokautinen päivystys, mikäli lainsäädäntö sen sallii.

STM:n asettama sairaalaverkkotyöryhmä selvitti loppuvuodesta 2023 sairaaloiden ja päivystysten porrasteisuutta ja työjakoa. Sairaalaverkkotyöryhmän esitys oli, että Oulaskankaan sairaalassa pitäisi olla mahdollista ylläpitää väestön palvelutarpeen mukaista konservatiivisten alojen ympärivuorokautista päivystystä.

Perusteet Oulaskankaan sairaalan ympärivuorikautiselle perusterveydenhuollon päivystykselle

Väestöpohja ja etäisyydet, palveluiden saatavuus ja yhdenvertaisuus

Pohde on pinta-alaltaan Suomen toiseksi suurin hyvinvointialue, asukkaita on noin 420 000. Asukkaista noin neljäsosa (100 000–125 000) asuu Pohteen etelä-osissa, Oulaskankaan sairaalan vaikutusalueella. Alue on väkimäärältään suurempi kuin Kainuun ja Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueet ja lähes yhtä suuri kuin Etelä-Karjalan ja Etelä-Savon hyvinvointialueet.

Perusterveydenhuollon yöpäivystyksen päättyminen Oulaskankaalla tarkoittaa sitä, että Pohteen eteläisistä kunnista matkaa Oulun yöpäivystykseen on lähes 200 km. Aikaa yhden suuntaiseen matkaa menee enimmillään noin kaksi ja puoli tuntia.

Taulukko 1. Esimerkkejä etäisyyksistä kuntien keskustasta Oulun yliopistolliseen sairaalaan ja Keski-Pohjanmaan keskussairaalaan. Huomioitava, että kuntien reuna-alueilta etäisyys on pidempi.

	Oulun yliopistollinen sairaala	Keski-Pohjanmaan keskussairaala
Oulainen	104 km	109 km
Ylivieska	133 km	82 km
Kalajoki	135 km	68 km
Sievi	154 km	72 km
Nivala	155 km	98 km
Himanka	163 km	40 km
Haapajärvi	163 km	127 km
Pyhäjärvi	163 km	165 km
Reisjärvi	195 km	114 km

Pohteen eteläisen alueen väestön yöaikaisten palveluiden saatavuus ei toteudu yhdenvertaisena muuhun väestöön verrattuna.

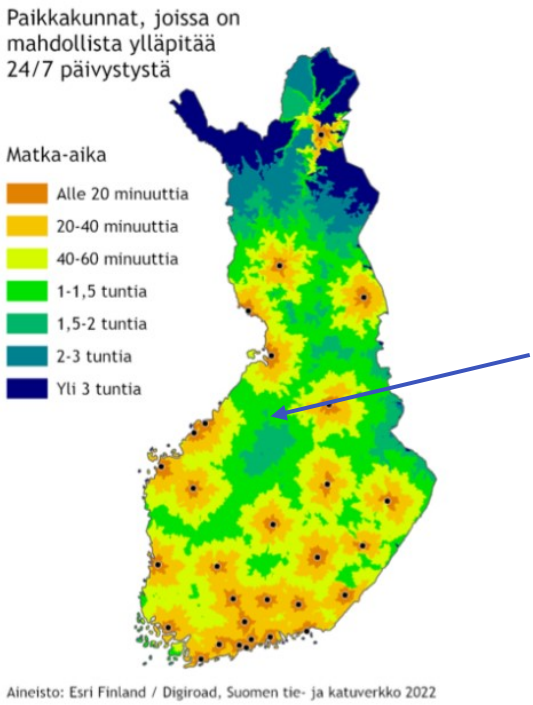

Kuva 1. Kaikki paikkakunnat, joissa terveydenhuoltolain 50§ nojalla saisi ylläpitää ympärivuorikautista päivystystä. Lähde: HE eduskunnalle laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta sekä siihen liittyvistä laeista. Oulaskankaan sairaalan sijainti merkitty nuolella.

Kuvat 2. Pohjois-Suomen yhteistyöalueen nykylainsäädännön mahdollistamat ympärivuorokautiset päivystykset 1.10.2025 lähtien.

Hoitoketjujen toimivuus ja potilasturvallisuus

Oulaskankaan sairaalassa on toiminut perusterveydenhuollon ympärivuorokautinen päivystys 1.4.2025 lähtien. 1.4.-31.8.2025 aikana yöaikaisia (klo 22–08) käyntejä on ollut keskimäärin 10. Yleisimmät käyntisyyt ovat olleet vatsa- ja lantiokipu, pään haava, alkoholin käyttöön liittyvät elimelliset aivo-oireyhtymät ja käyttäytymisen häiriöt, terveen henkilön yleistarkastukset sekä ylähengitystieinfektiot.

Yöaikaan sisään kirjautuneiden potilaiden lisäksi yöpäivystyksessä on potilaita, jotka ovat hakeutuneet päivystykseen ennen klo 22 ja kotiutuvat / siirtyvät jatkohoitoon yön aikana.

Yöaikaan uloskirjatuista potilaista 74 % on kotiutunut käynnin jälkeen, 13 % on siirtynyt jatkohoitoon Oulun yliopistolliseen sairaalaan, 10 % on siirtynyt jatkohoitoon perusterveydenhuollon akuuttiosastolle ja loput siirtyneet jatkohoitoon muuhun yksikköön.

Todennäköisesti osa yöaikaan päivystyksessä käyneistä potilaista tulisi yöpäivystyksen päättymisen jälkeen hakeutumaan kiirevastaanotolle edellisenä iltana tai seuraavana aamuna. Osa potilaista tullee hakeutumaan Oulun yliopistollisessa sairaalassa olevaan päivystykseen ja osa lähempänä kotikuntaa olevaan Keski-Pohjanmaan keskussairaalan (Soite) päivystykseen. Väestön palvelutarpeen, hoitoketjujen toimivuuden ja potilasturvallisuuden näkökulmasta olisi perusteltua, että Pohteen eteläisen alueen väestöllä olisi mahdollisuus hakeutua yöaikana hoitoon kohtuullisen etäisyyden päähän. Vaikka vakavasti sairaat potilaat ohjautuvatkin jo nykyisinkin erikoissairaanhoidon päivystykseen, paikallisen perusterveydenhuollon päivystyksen olemassaolo näin väkirikkaalla alueella varmistaa, että väestö saa oikea-aikaista apua ja ohjausta. Erityisen tärkeää tämä on ikäihmisten osalta, joiden yöaikainenkin hoito olisi tarkoituksenmukaisinta hoitaa lähipalveluna ja välttää hakeutumista raskaisiin erikoissairaanhoidon palveluihin. Oulaskankaan sairaala on väkirikkaan alueen akuuttihoidon keskittymä ja hoitoketjujen toimivuuden / jatkohoitoon ohjautumisen näkökulmasta alueella olisi perusteltua olla alueen palvelujärjestelmän tunteva lääkäri myös yöaikaan. Potilasturvallisuuden näkökulmasta riskinä on se, jos väestö jättää pitkien välimatkojen takia hakeutumatta palveluiden piiriin tilanteissa, joissa se olisi tarpeellista.

Yöpäivystyksen päättymisellä on vaikutusta myös poliisin toimintaan. Poliisi on tarvittaessa hyödyntänyt Oulaskankaan yöpäivystystä ja nyt tämä palvelu siirtyy Ouluun.

Taloudelliset vaikutukset

Oulaskankaan perusterveydenhuollon yöpäivystyksen nettokustannus on noin 1,2 miljoonaa euroa. Yöpäivystyksen päättyminen toisi siis laskennallisesti 1,2 miljoonan vuosittaisen säästön. On kuitenkin mahdollista, että yöpäivystyksen päättymisestä aiheutuu muita vaihtoehtoiskustannuksia. Näiden kustannusten määrän arvioiminen on vaikeaa koska palveluiden käytön kehittymistä on mahdoton varmuudella ennustaa.

Kustannuksia syntyy, jos väestö siirtyy käyttämään aiempaa enemmän Soite päivystystä Kokkolassa, jolloin Soiten laskutus Pohteelle kasvaa. Jos kolmasosa Oulaskankaan yöpäivystystä käyttävistä potilaista hakeutuisi jatkossa Soite päivystykseen, kasvaisi Soite laskutus noin 0,6 miljoonaa euroa. On arvioitu, että osa potilaista hakeutuu jatkossa Oulun yliopistollisen sairaalan päivystykseen. Tämän hetkisen arvion mukaan tästä ei aiheudu lisäresursointitarvetta mutta tilannetta seurataan.

Pohteen eteläisen alueen ensihoidon potilassiirtojen painopiste on rakenteellisten muutosten myötä siirtynyt iltayöhön. On todennäköistä, että Oulaskaan yöpäivystyksen päättyminen edelleen lisää tätä iltayö-painotteisuutta ja se johtaa mahdollisesti ilta-yöaikaiseen ensihoidon lisäresursointitarpeeseen ja siten kustannusvaikutuksiin. Lisäksi on mahdollista, että Kela-korvattavien taksikyytien määrä tulee lisääntymään.

Alueen yöpäivystysten päättyessä Raahen ja Oulaskankaan ilta-aikaisten klo 22 aukiolevien kiirevastaanottojen toimiminen suunnitellusti on erittäin tärkeää. Jos kiirevastaanotot ruuhkautuvat niin, että suunniteltu toiminta vaarantuu, kiirevastaanottojen henkilöstöresurssia täytyy mahdollisesti vahvistaa

On mahdollista, että kokonaisuutena yöpäivystyksen päättyminen toisi vähäisiä laskennallisia säästöjä, mutta niiden realisoitumisessa on lukuisia epävarmuustekijöitä. Vaihtoehtoiskustannukset huomioiden arvioitu toteutuva taloudellinen nettosäästä jäänee kuitenkin Pohteen 2,3 miljardin toimintamenojen vuosibudjetissa vähäiseksi.

Ehdotus Terveydenhuoltolain muuttamiseksi

Pohde kannattaa kansalaisaloitteen ehdotusta Terveydenhuoltolain muuttamisesta.
Alla kaksi vaihtoehtoista muotoilua ehdotukseksi.

Vaihtoehto 1
Terveydenhuoltolain 50§ momentti 6

Ympärivuorokautista perusterveydenhuollon päivystystä saa ylläpitää Lapin hyvinvointialue Ivalossa, Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue Kuusamossa sekä Oulaisissa ja Kymenlaakson hyvinvointialue Kouvolassa. Lapin hyvinvointialue Kemissä ja Etelä-Savon hyvinvointialue Savonlinnassa saavat ylläpitää ympärivuorokautista perusterveydenhuollon päivystystä tai vaihtoehtoisesti sellaista rajattua ympärivuorokautista erikoissairaanhoidon päivystystä, joka tukee sairaalan ja sen erikoissairaanhoidon vuodeosastojen toimintaa ja alueen hoitoketjuja, mutta ei kuitenkaan ole monierikoisalainen ympärivuorokautinen päivystys. Edellytyksenä ympärivuorokautisen päivystyksen ylläpidolle edellä mainituilla paikkakunnilla on, että palveluiden saavutettavuus edellyttää tällaisen päivystyksen ylläpitoa eikä väestön tarvitsemia kiireellisen hoidon palveluita voida riittävästi turvata

ensihoitopalvelun ja muiden päivystysyksiköiden avulla. Lisäksi Pohjanmaan hyvinvointialue Pietarsaaressa ja HUS-yhtymä Raaseporissa saa ylläpitää ympärivuorokautista perusterveydenhuollon päivystystä, jos ylläpito tukee kielellisten oikeuksien toteutumista.

Vaihtoehto 2
Terveydenhuoltolain 50§ momentti 5

Ympärivuorokautista perusterveydenhuollon päivystystä saa ylläpitää Lapin hyvinvointialue Ivalossa, Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue Kuusamossa ja Kymenlaakson hyvinvointialue Kouvolassa. Lapin hyvinvointialue Kemissä ja Etelä-Savon hyvinvointialue Savonlinnassa saavat ylläpitää ympärivuorokautista perusterveydenhuollon päivystystä tai vaihtoehtoisesti sellaista rajattua ympärivuorokautista erikoissairaanhoidon päivystystä, joka tukee sairaalan ja sen erikoissairaanhoidon vuodeosastojen toimintaa ja alueen hoitoketjuja, mutta ei kuitenkaan ole monierikoisalainen ympärivuorokautinen päivystys. Edellytyksenä ympärivuorokautisen päivystyksen ylläpidolle edellä mainituilla paikkakunnilla on, että palveluiden saavutettavuus edellyttää tällaisen päivystyksen ylläpitoa eikä väestön tarvitsemia kiireellisen hoidon palveluita voida riittävästi turvata ensihoitopalvelun ja muiden päivystysyksiköiden avulla. Lisäksi Pohjanmaan hyvinvointialue Pietarsaaressa ja HUS-yhtymä Raaseporissa saa ylläpitää ympärivuorokautista perusterveydenhuollon päivystystä, jos ylläpito tukee kielellisten oikeuksien toteutumista. Yliopistosairaala hyvinvointialueet voivat päätöksiensä perusteella järjestää ympärivuorokautista perusterveydenhuollon päivystystä yllämainittujen paikkakuntien lisäksi myös muilla paikkakunnilla sairaaloidensa yhteydessä.

Oulussa 9.9.2025

Nevala Terhi 03403367828
Allekirjoittaja Nevala Terhi 03403367828
DN: cn=Nevala Terhi 03403367828, c=FI
Päivämäärä: 2025.09.09 21:23:22 +03'00'

Terhi Nevala
Johtajaylilääkäri
Pohde

Ylitalo-Katajisto Kirsti 10001970648
Allekirjoittaja Ylitalo-Katajisto Kirsti 10001970648
DN: cn=Ylitalo-Katajisto Kirsti 10001970648, c=FI
Päivämäärä: 2025.09.10 08:13:34 +03'00'

Kirsti Ylitalo-Katajisto
Vs. hyvinvointialuejohtaja
Pohde